

PROVKAPITEL

Åke Högberg

Drottningen och Döden

5000 års berättelser om kön och makt

Symbolon AB

Schweizerdalsvägen 11

430 33 Fjärås

Tel 0708 697976

www.symbolon.se

PROVKAPITEL

Drottningen och Döden

5000 års berättelser om kön och makt

Åke Högberg**Drottningen och Döden**

© 2005 Symbolon AB

Första upplagan, första tryckningen

ISBN 91-631-7605-X

Layout och formgivning: Daniel Högberg

Omslagsbild: detalj från en målning av Åke Högberg

Övriga målade bilder är från deltagare i mina utbildningsgrupper. Berättelsen tar aldrig slut. Här lever gudar och gudinnor vidare i moderna människor.

Grekisk storhetstid

Om separationen från modern, mötet med mannen, och återföreningen med det kvinnliga.

Ett samhälles utveckling har stora likheter med en människas. Vid den här tiden var den kollektiva utvecklingen i Grekland i sin tonårsfas, det är då man kan allt, vet allt och sjuder av lust att erövra världen. Så var det med patriarkatet vid denna tid. Förhållandet till modersgudinnorna, d.v.s. mamman, var avklarat, man ser inte mycket av henne i berättelserna. Istället möter vi hjältar, mängder av hjältar. Ingenting är omöjligt. Jo, ett nära förhållande till kvinnor är ännu inte möjligt. Och varför skulle två omogna personer av olika kön våga mötas? Grekerna och även romarna var väl snarare kända för "kärleken" till unga pojkar vilket tyder på ett behov av maktövertag. Ytliga förförelser och homosexualitet blev svaret. När maskulinitet ännu inte är utvecklad kan den inte härbärgera de spänningar som uppstår vid närmande till det andra könet. Det gäller även kvinnor: de måste vara säkra i sin kvinnlighet för att klara av att släppa in en man på djupet.

Man kan även se detta bland de grekiska gudarna, t.o.m. huvudguden Zeus har ständiga konflikter med sin hustru för att istället lägga sin energi på tillfälliga förbindelser.

Men situationen var inte helt hopplös, det fanns *en* gud som var intresserad av en fastare förbindelse. Det var förmodligen ingen tillfällighet att det var just underjordens gud, Hades, som var mogen nog att ge sig in i detta.

Nedstigningen – om Demeter, Kore och Hades

Hades, dödsrikets härskare, drog med sig den unga Kore ned i underjorden. Hon var dotter till fruktbarhetsgudinnan Demeter. En dramatisk och oväntad handling som rejält skakade om rådande levnadsvillkor. En man som rövar en kvinna, dessutom Moder Jords dotter, är ett direkt inslag i könskampen.

Men myten betonar även en annan, mer positiv aspekt: nödvändigheten av att ha kontakt med mörkret, med underjorden. Denna nedstigning är en klassisk ingrediens, finns i många myter och sagor: Inannas besök hos sin mörka syster ... Rödluvan som hamnade i vargens mörka mage... Jona som blev slukad av en valfisk... Odysseus och Dante som vandrade i helvetet bland de döda... Ur psykologiskt perspektiv säger detta att om man vill bli en hel människa bör man även ha

kontakt med de mörka sidorna av personligheten. Och om Kore representerar den nya kvinnligheten måste hon ta vägen om underjorden för att kunna separera från modern. Det är ett budskap till individer men även till hela samhällen. Så här gick det till i Grekland för tre tusen år sedan.

En gång för länge sedan hade tre mäktiga grekiska bröder delat upp världen mellan sig. Zeus, den äldste, fick leva i ljuset, på jorden, bland de levande människorna. Poseidon regerade i havet och Hades hade fått dödsriket som sitt område.

En morgon satt Zeus uppe på Olympen och såg sin broder Hades komma klivande upp. Detta var något ovanligt, en ödesdag för människor och gudar, en dag då en epok upphörde och något nytt startade. Hades höll sig alltid där nere i underjorden. Nu ville han se sin bror om en tjänst, han ville ha en kvinna, och inte vilken kvinna som helst, utan Kore, dotter till himmelsguden Zeus och jordegudinnan Demeter. Han hade länge spionerat på Kore. Hon var som våren själv, jungfrulig och vacker. Det var hon som såg till att blommorna slog ut och hon var själv en blomma, nyss utslagen. Henne ville han ha.

Fram till denna dag hade det varit en skarp gräns mellan livet och döden, nu ville Hades ha ner en levande varelse till sig, en som skulle fortsätta att vara levande därnere. Och vem kunde vara mer lämplig för detta än Kore, som var som en symbol för livet. Hon var dotter till fruktbarhetsgudinnan, hon var ung, hon var glad. Detta skulle för evigt rubba balansen i världsordningen.

När Hades kom upp på Olympen återopade han sitt nära släktskap och lovade att banden mellan bröderna skulle stärkas. Han hade ofta sett sina bröder röva jordiska kvinnor och nu ville han själv göra detsamma. Hade de inte lovat varandra jämlikhet? Jorden var deras gemensamma lekplats, men det var bara Zeus och Poseidon som härjade där. Hades brukade aldrig visa sig, upptagen som han var av alla göromål i sitt sorgsna pensionat. Men även han hade vilda hästar i sitt stall, även om de var väl dolda. Medan Zeus och Poseidon aldrig nöjde sig med en kvinna så lovade Hades just detta. Han ville ha en kvinna som skulle sitta bredvid honom för evigt på de dödas tronstol.

Zeus nickade, ord var onödiga mellan dem. Hur skulle han kunna hindra sin broder? Vilka argument skulle han återopa? Men han visste redan då att Hades sökande efter en levande hustru var något ödesmättat, något som andra inte skulle fatta förrän efter årtusenden.

Den här dagen avlägsnade sig Kore från sin mamma för att plocka blommor på en förtrollande blomsteräng. Det sägs att blomdoften på denna plats var så bedövande stark att hundar på jakt efter sitt byte brukade förlora vittringen av sitt spår just här. Men doften var även berusande och Kore lockades och glömde – likt Rödluvan – mammans förmaningar.

I det ögonblick som marken öppnade sig och Hades stormade fram med sina svarta hästar, stod Kore och tittade på en narciss – hennes blick mot narcissens blick. Namnet Kore har många betydelser, bland annat pupill. Hon förfördes av den vackra blomman. Narcisos hette också en yngling som förlorade sig i sin egen blick. Det

var just det Kore gjorde ett slag. Så lyfte hon ögonen och mötte Hades blick. När det skedde stod hon med handen framsträckt för att plocka blomman, men hann inte ta den. Hades hindrade henne.

Någon tyckte sig ha hört ett skrik då hon fördes bort, andra sade att hon väntat på honom. Att hon, liksom många andra unga kvinnor, känt en mörk åtrå till de krafter som Hades representerade.

När Hades rövade bort Kore fick döden kropp. Till alla sorgliga skuggor utan minne kom nu en blomstrande ung kvinna. Eros, kärleken, trängde in i de dödas rike. Balansen mellan de två rikena blev för evigt förändrad. Kore var i underjorden och som en markering att hon hörde till dödens rike fick hon ett nytt namn: Persefone.

När Demeter upptäckte att Kore var försvunnen blev hon förvirrad, kaotisk. Det dröjde länge innan hon förstod vad som hänt. Det var ju en så stor sak, så väldig: att någon skulle våga sig på att röva bort *hennes* dotter. Demeter förvandlade sig till en jordisk kvinna och sökte Kore överallt, utan resultat. Efterhand gled hon ned i en depression, ned i ett mörker.

Modern gör själv en psykologisk nedstigning, ned i sorg och depression, men tar sig upp och återfinner sin kraft. Med detta gestaltar hon det psykologiska förlopp som är en parallell process till dotterns försvinnande, en nödvändighet för att Kore inte skall fastna därnere, försvinna bland skuggorna. Det handlar om empatins kraft, en motvikt till att bara agera utan hänsyn till konsekvenserna. När vi inser att vi inte är ensamma, att det finns någon som ser och förstår, har vi lättare att uthärda svårigheter, lättare att få kraft till återhämtning.

Men det räcker inte med sorg och medkänsla, modern accepterar inte det som sker, utan börjar kämpa emot.

När Demeter till slut förstod vad som hänt blev hon arg, riktigt arg. Hon tog på sig storstövlar, stoppade ned klänningen i skäften och klev upp på Olympen med myndiga steg. Hon gick till Zeus och krävde sin dotter tillbaka. ”Det går inte” sa Zeus, ”hon är därnere, det kan inte jag göra något åt.”

”Jaha”, sa Demeter, ”det får vi väl se.”

Nu hade hon fått kraft att kämpa mot de manliga gudarna. Hon var ju jordegudinna, så hon såg till att allt slutade växa. Plantor, blommor, frukter, allt drog sig tillbaka ned i jorden, följde Kore ned i mörkret. Allt vissnade, allt blev grått och dött.

Detta fick fart på Zeus. Gudarna levde ju på det som människorna offrade åt dem, de var beroende av att det fanns en levande värld som blomstrade och växte, att människorna hade djur och växter att skänka dem. Gick jorden under så gick även gudarna under. Zeus kallade på Hermes, budbäraren med bevingade skor, och gav honom uppdraget att färdas till dödsriket och övertala Hades att släppa sin brud.

Till allas stora förvåning gick Hades med på detta. Han svarade Hermes med ett gåtfullt leende, mest en höjning av ett ögonbryn. Han satt ganska säkert med sin

drottning bredvid sig på tronen, kände värmen från hennes kropp och han tyckte om den. Han förstod att de måste vara skakade däruppe om de skickade det viktigaste sändebudet till honom. Han var lite road av händelseutvecklingen. Plötsligt var han med i deras spel, något han tidigare varit utesluten från. Han förstod att han var någon att räkna med.

Han rörde Persefones arm och kände att hon var ängslig. ”Du skall inte vara orolig”, sa han, ”du skall få återvända till din mor.” Men han uppmanade henne att inte skämmas för sin man, han var ju en stor kung som dessutom hade gjort henne till sin drottning.

Persefone som suttit bra länge på sin tron sprang nu upp som en liten flicka, strålade av glädje. Hon ville åka med en gång. Hades beordrade att hans mörka hästar skulle spännas för guldvagnen. Men han såg också till att få en stund med Persefone i de välskötta trädgårdarna som också fanns där nere. Medan de gick på stigen sträckte han till synes förstrött sin arm mot ett träd och plockade ett granatäpple och bjöd sin hustru att äta. Granatäpplet har stora svällande kärnor som är blodröda, både söta och bittra på en gång, mycket erotiska. Hon var upptagen av sin förestående avfärd. Han insisterade, och utan att tänka tog hon några kärnor i sin mun. Tre röda kärnor åt hon. Denna lilla gest med handen fick avgörande betydelse för människor och gudar, kanske den viktigaste sedan Zeus satte sig på Olympen för att regera.

Vagnen var klar, hästarna kastade sig upp i luften, upp till de jordiska ängderna och Persefone, som hade trott att hon skulle stanna i underjorden för alltid, fick återse all jordisk skönhet igen. Vagnen närmade sig till slut ett tempel och där mellan pelarna, satt hennes mor och väntade. Utan ord föll de gråtande i varandras armar. De stod länge så, men sedan stelnade Demeter, drog sig undan, betraktade sin dotter och frågade: Du har väl inte ätit något därnere? Ät du något? Då mindes dottern de tre kärnorna från granatäpplet. Den bittra, söta smaken satt fortfarande kvar i munnen. En smak som alltid skulle finnas kvar.

”Jaha”, sa Demeter, ”detta betyder att du nu varje år, för evig tid, skall återvända och tillbringa en tredjedel av året som Hades hustru och underjordens drottning.”

Inget mer sades, båda accepterade detta öde.

På jorden blev marken mjuk, frön började spira och träden bar åter frukt.

Mycket går att läsa in i denna rika myt. Den handlar i högsta grad om den här bokens huvudteman manligt/kvinnligt och därmed även konsekvenserna för förhållandet människa/natur. Den visar att dessa energier hör samman och påverkar varandra. Den mänskliga själen var på väg att bli en manlig själ men här fick den kompletterande näring av en fruktbarhetsgudinna.

Kraftmätning pågår. Patriarkatet har blivit så starkt att man försöker sig på att erövra kvinnokulturens kärna: Kore. Men här visar matriarkatet sin makt och säger till männen: ”Ni får inte tappa helheten och bara se till de egna behoven.”

I de kvinnliga aspekterna ligger fruktsamhet och växande. Allt sådant måste tas omhand. Demeters sorg, som fick växterna att sluta skjuta skott, och sedan den kraft som frigjordes genom hennes vrede, var nödvändig för att behålla kvinnans närvaro i livet. Och det blev så, Grekland hade en förhållandevis levande kultur.

Kore är fruktbarhetens kärna och livet kan inte fortgå om inte de maskulina krafterna kompromissar. Även gudar är beroende av att jorden är levande. Demeter visade sig vara starkare än Hades och Zeus räknat med. Hon är självaste Moder Jord, är äldre än Zeus och var länge en viktig gud. Hon tappade kontrollen ett tag, men samlade kraft och bet igen. Berättelsens handling återspeglar den historiska verkligheten. Mesopotamien blev brutalt våldtaget men i den grekiska kulturen böljade frontlinjerna fram och åter mellan det gamla och det nya. Resultatet av detta var att de kvinnliga aspekterna inte blev lika hårt förtryckta som i främre orienten. Myten har ett viktigt budskap till människor om hur de skall leva; Kore symboliserar lusten till livet, den får inte dö utan måste vårdas.

Men kompromissen innebar att Hades i fortsättningen fick rå om henne i tre månader. Det är de tre vintermånaderna då ingenting växer i Grekland. Detta stora ingrepp i tillvaron orsakades alltså av att Kore stoppade tre små kärnor från ett granatäpple i sin mun! Hur kunde denna lilla handling få så stora konsekvenser? Jo, att äta med någon, att dricka med någon, skapar förbund. I Sverige sätts kaffepannan på så fort vi får en gäst, skålar utväxlas tvärs över bord som ett sätt att säga: "Vi hör ihop." Detta är sånt vi gör utan att ana en djupare betydelse. När Kore åt med Hades blev hon för evigt förbunden med honom. Från och med den stunden hörde de ihop.

Kring denna myt har skapats en av de största kultraktionerna: de eleusinska mysterierna. Innehållet i dessa initieringsmyter är en av de bäst bevarade och eftersökta religiösa hemligheter. Vad man vet är att de utgick från myten om Kore, att man dramatiserade myten och använde symboliska föremål som sades ha magisk påverkan på deltagarna. Mysterienspelet i Eleusis var ett andningshål, en symbolisk vattenkälla, som höll de kvinnliga aspekterna vid liv ända fram till romersk tid, en obruten tradition i tusen år. Varje år vid såningstid vandrade tusentals människor vägen från Aten till Eleusis, män och kvinnor tillsammans. Där var alla samhällsklasser, slavar och t.o.m. en av de romerska kejsarna blev initierad. Det var en livsgenererande kulthandling. Ett av de viktigaste momenten var identifikationen med en gud som möjliggjordes av att var och en fick sitta på en helig stentron inne i en grotta.

Mysterienspelets långa existens visar tillsammans med mytens stora popularitet att den kvinnliga principen hölls vid liv och befruktade tillvaron i denna del av världen.

Bron till andra sidan

Kores nedstigning knöt ett band mellan levande och döda, vägen var inte längre lika obönhörligt stängd. Döden var inte lika hotande när man visste att Kore hade varit där; ”Hon kanske är där och väntar när jag själv kommer dit”! Denna öppning skapade även Jesus för oss då han nedsteg tre dagar i dödsriket, ett drama som har förändrat den moderna människans tillvaro på jorden. På ett liknande sätt skapade Kores nedstigning – tusen år tidigare – en avgörande förändring i den antika myten.

Men för att nedstigningen skall bära frukt krävs en väntade, kämpande motpol – en kvinna, en moder, en sörjande Maria, en sörjande Demeter, ibland den älskande; Ariadne som med sin röda tråd gav hopp, mening och vägledning åt Theseus i den mörka labyrinten när han kämpade mot Minotaurus.

I Inannamyten var det Dumutzi som fick stiga ned i underjorden för att hålla männen levande. Det var hans syster som räddade honom och såg till att han inte fastnade därnere – åter en kvinnas medkänsla.

Kanske är detta den viktigaste lärdomen: det finns öppningar till en annan verklighet. Själva dess existens ger hopp för oss alla.

För dem som ges möjlighet att passera portarna är det uppenbarligen utvecklande och berikande. Myten och verkligheten talar här samma språk, det handlar om att få kontakt med djupare, okända aspekter av sig själv och verkligheten. Att knyta an till sin själ, att bli mer hel.

Åke Högberg är grundare av och leder Symbolon AB Han är leg. psykolog, leg. psykoterapeut med handledarutbildning på Göteborgs universitet. Han har 35 års psykoterapeutisk erfarenhet, som startade med utbildning och handledning inom den brittiska gruppanalytiska skolan. Han fortsatte med individuell psykodynamisk utbildning samt kommunikation och systemorienterad familjeterapi. Förutom diplomerad gruppterapiutbildning har han även hypnosutbildning, medlem av internationella hypnosföreningen grade A.

Under hela sin verksamma tid har han använt och utvecklat symboliska uttrycksätt. Redan avslutningsarbetet på psykologutbildningen handlade om användning av kreativa uttrycksformer i psykoterapi. Han har även utvecklat modeller för att använda symboliska uttrycksätt vid arbete med intuition, kreativitet, och med mansgrupper. Åke Högberg arrangerade under sjuttioalet stora konferenser på detta tema, för att sprida information, samlar erfarenheter och starta nätverk. Han övergick under åttiotalet till temat Modet att Leva; hur kan man vara en levande, autentisk och aktiv människa i detta samhälle med så mycket motstridiga budskap?

Symbolons kursgård är vackert belägen vid sjön Lygnern, 40 km söder om Göteborg. Här är möjligt för arbetsgrupper att hyra in sig, men främst används gården för vår egen verksamhet. Varje år startar ca 50 personer sina tvåårsutbildningar och kommer sedan hit en vecka var tredje månad. Dessa längre utbildningar har två inriktningar.

Symbolterapiutbildningen är en vidareutbildning där det förutsätts att man har en grundläggande terapiutbildning. Symbolpedagogutbildningen är öppen för alla. Båda har ett liknande upplägg, men den sistnämnda har ett starkare

fokus på personlig utveckling och pedagogik. Båda förmedlar kraftfulla verktyg för arbete med människor i olika sammanhang.

Många går även utbildningarna för sin egen utveckling. Det man kommer i kontakt med i sina drömmar, när man målar spontant eller visualiserar kommer från djupa skikt av personligheten; det sanna självet. Både gruppdeltagarna och dem de arbetar med säger ofta att de äntligen hittat sig själva, vågar vara sig själva, den de en gång var menade att vara. Hittills har ca 500 människor genomgått Symbolons längre utbildningar. Dessa erfarenheter ligger nu som en stabil grund för nya utbildningsgrupper.

Beställning av böcker

Drottningen och Döden utkommer i oktober och kommer att kosta 240 SEK. Fram till dess kan den beställas till introduktionspris 190 SEK inkl. moms och frakt.

Sätt in summan på PG 610094 – 5 och skriv Drottningen och Döden, samt ditt namn och adress, så sänder vi den så snart den kommer från tryckeriet.

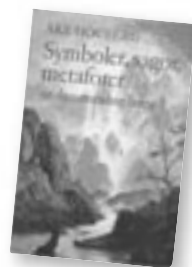
Tidigare böcker av Åke Högberg, nu i nytryck

Att utvecklas med Symboler

– en vägvisare till symbolvärldens teori och praktik.

Teorier och handfasta anvisningar om att använda drömmar, inre bilder, bilder, dans musik och drama. Boken förmedlar en förståelse för vår inre symbolvärld 190 SEK

Symboler, Sagor och Metaforer

Hur symboler och sagor kan användas i terapi och personlig utveckling 100 SEK

Det vilda i mannen

– från mamma till mognad

Om en vanlig mans inre värld, hans fantasier, drömmar och vardagsliv. En redogörelse av en tre års terapiprocess där han frigör sig från symbiosen med sin mor och blir en mogen man och älskare. Pocket 50 SEK

En liten bok om konsten att vara pappa.

Om fadern, barnet och de heliga banden, om papparoll och faderskap för de nya männen. 150 SEK

Dessa böcker kan beställas separat från www.symbolon.se

Eller använd följande introduktionserbjudande; samtliga fyra böcker, plus Drottningen och Döden för 600 kr (inkl moms och frakt).

Sätt in pengarna på PG 610094 – 5, SEK, skriv alla böcker + ditt namn och adress.

Ytterligare en bok av Åke Högberg utkommer i september:

Homo Narrans – *Den berättande människan*. För mer informationse: www.bb.fabel.se

Här har jag glädjen att presentera en ny bok, den första på nio år. Den handlar om våra könsroller och hur de har utvecklats genom historien.

Min uppväxt med fyra systrar och ingen bror gjorde mig nyfiken på mansrollen. Jag läste, föreläste och skrev böcker om detta stora ämne samtidigt som jag deltog i och ledde mansgrupper. Ett mångårigt arbete med mansgrupper skapade nya frågor; Vad är egentligen kvinnligt och manligt? Hur uppstod det brutala patriarkat som i årtusenden dominerat utvecklingen? Vad fanns innan dess? Jag sökte efter våra rötter, långt bakåt i historien.

Berättandet har uppstått ur folkdjupen och är därför folkets historia. Det är lika gammalt som människan själv. I olika tidsåldrar har olika teman bearbetats, och att följa dessa teman är att följa den mänskliga själens utveckling.

Denna bok är resultatet av detta arbete. Den sträcker sig från berättelser på femtusenåriga stentavlor fram till Sagan om Ringen.

Drottningen och Döden kommer att bestå av ca 240 sidor, den får 7 stora färgbilder, samt 17 bilder i svartvitt. Boken utkommer i oktober men kan beställas redan nu. Även mina tidigare böcker som länge varit slutsålda finns nu i nytryck och kan beställas från **Symbolon AB**.

Symbolon AB

Schweizerdalsvägen 11

430 33 Fjärås

Pg 61 00 94 - 5 Bg 179 - 2720

Tel 0708 69 79 76

ake.hogberg@symbolon.se

www.symbolon.se

Org nr 55 64 66 - 0313